

מסורת הש"ס

(א) תרומות פ"א מ"ב חולין קכ; (ב) שבת קנ"ו, (ג) שבת קט; (ד) ויחא מט"ו, (ה) רש"י מ"ו, (ו) לעיל ל"ו, (ז) ב"מ"א: עריכתם, (ח) וותנין למוכרי דגשן קי פירש"י עירובין כ"ט, (ט) ונתת ק"י, (י) ויפ' מוס' פסחים ל': ד"ה רביע', (י"א) תרומות פ"א מ"ג,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכל המשקים וכו' מביין הקי"ד ואחר כך מ"ה ה"ג, וזריכה וכו' ברכה הקי"ד ואחר כך מ"ה דסרי"א: (ב) תוס' ד"ה לם וכו' וירמשי"ש חייבים בחלה משום דתנן בערשה עיסתו בלא כלי תלוקה פטורה מן החלה דלית בהו שעושה א"כ הכא: (ג) (א) ד"ה הלא דוגש וכו' דלין שזר אלא וכו' ועוד בשמיה ר"ב עיין בסוף עמוד זה: (ד) ד"ה וסוין שנותנין רבי יוסי דר יהודה פליג גבי נותן מים. ר"ב פ' מי שהשקיף טוף דף קטז: (ה) ד"ה ויו וכו' דכיון שעקרו כל"ל ותיבת דגל נתמק: (ו) ד"ה והתנא וכו' דלפליג שעקרו כל"ל ותיבת כל נתמק: (ז) ב"א דפשיטא למתני' דשרי בשבת כיוון שנומד לאכילה אע"ג דעיקרו לנפשה אכל דרכ:

גליון הש"ס

נב' ור"ג סבר המוציא דבפיק משמע, ע' עירובין י"ט ע"א וז"ע: רש"י ד"ה בלמורין בנשי"ס, ע' מיט' פ"ה מט' דנליס: רש"י ד"ה שתיתא מאכל העשוי בו, ויכ"י רש"י מלכס (ב) (י) [נד].

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, דבפ' כל שעה חשיבין להו זיעה בעלמא ואינו סופג את הארבעים אלא היצא מן הויתנין ומן הענבים. ב. בתוס' רי"ש הוסיף, דאי לבדו הוא מוכרז עליו ב"פ העץ דאשתי לעלו"יא כמו שבי' דית. ג. בתוס' רי"ש כתב, אינ"ל כיון שישמשקה עלול עקרו ע"ש המשקה ולא שייכא להחיא דרב ושמואל דכל דבר שיש בו מחמשת המינים וכו' ואין בו כי אם טעמא בעלמא. ד. בתוס' רי"ש כתב, ועוד דגבי שותי קאמר בדרכה מברך שהכל. (ובמהורש"א, הגיה בתוס' בשיחתא, ה. בתוס' רי"ש כתב, בדייתא היא בפי תרדא דשבת גבי פלוגתא דר' ורוב"י דפליגי גבי נותן מים למורסן והתם מסיק דאיידי ברכה מדקתני וכו' (עיין ב"ח). ו. בתוס' רי"ש כתב, וצריכא דרב ושמואל דפשיטא דמתני' שריא ליה בשבת כיון שנומד לאכילה.

מוסף רש"י

ושאר מי פירות של תרומה. מון מעניסן חזיתם דלדקן כקן (וחזין קב). ושותנין זיתום המצרי. דנלאו רפואה ממי משקה הוא, דמקן (שבת קט); כל המשקין שמה הם לרפואה (שבת קט). כיון דאית ליה הנאה מיניה. לנדר לרפואה יס' לו הנאה אכלה (לעיל כז).

רעצין. ערוכה ומקוטפת כגלוסקאות נאות גלי דעמיה ללחם **עשאה: כלמודין**.[ⓘ] כנסרים בעלמא שלא הקפיד על עריסתם.[Ⓘ] ודוגמתו שנינו במועד קטן (פ"ב דף יב.) עושה לו כלמודין לחוץ לצור של יין לכסותו: **זיעה בעלמא הוא**. ואינו פרי לצרך עליו צורא פרי העץ: **וחומץ ספוגיות**. סופי ענבים שאין מתבשלים עולמית ועושים מהן חומץ: **מחייב קרן וחומש**. לשותה ממנו בשוגג: ור' **יושע פוטרי**.

דזיעה בעלמא הוא ואין שם תרומה חל עליו ואין לך פרי הניתן למשקה אלא זיתים וענבים בלבד והיינו כמר בר רב אשי: **טרימא מהו**. מה מצרכין עליו. ושם טרימא כל דבר אכילתא קאט ואינו מרוסק: לא הוה **אדעתא דרבא**. לא היה מצין מהו שואל: **א"ל**. רבינא להווא מרצנן אחו טרימא אמה שואל: **דקורטמי**. כרכום שכותשים אותו ונותנין בו יין ושותין: או **דשומשמי**. להוציא שמנן: או **דפורלני**. כמישת ענבים לתת לתוך המרנגים מים לעשות תמד: **א"ל רבא השילתא קא אמרת**. מתוך דברי רבינא הדין רבא את השאלה א"ל דבר מעוך שאלתני. כמו דיעי חשילתא דשמיטת חולין (דף גז.).

מוסרי לעשות מהן טרימא. שאינו מפסידה אלמא דבמילתא קאי וכיון דהכי הוא מצרכין עליה ב"פ העץ: **ספיתא**.[ⓘ] מאכל העשוי מקמח קליות שנתבשו בתנור צמוד שהשכלים לחים:[Ⓘ] **עצה לאכילה ענידא**. ובמילתא קיימא: **שנותשין**. מנגישין צקף לערבו יפה צמימיו: **זיפוס המצרי**. מפורש במסכת פסחים (דף מז:).[Ⓒ] **וכל המשקים שושה**. אלמא לאכילה מכיון ורפואה ממילא הו"א הכא נמי לאכילה מכיון כו' (ב): ה"ג **וצריכא דרב ושמואל**. ואע"ג דמניא לענין שבת דלוכל הוא ומוסרי לאכלו בשבת אִלטְרִין למימר דטעון ברכה: ה"ג **דסד"א כיון ולרפואה קא מכיון לא לנצי ברכה קמ"ל כיון דמסנהי מיניה**. שהרי מאכל הוא צעי ברוכי: **והלנפא ל"ג** ומהלכות גדולות הו"א: **דאפיק משמע**. שהוציא כבר והא ודאי ברכה הגונה דלשעצר צענין שהרי כבר הוציא הלחם הזה מן הארץ שהא כל ליהנות הימנו: **דכסיז אל מוציאם ממזרים**. וכשנאמרה פרשת בלעם כבר יא'א: **המוציא לך מים**. וכבר הוציא: **ורבי נחמיה סנר דמפיק משמע**. שעתיד להוציא דכסיז המוציא אהכס וכשנאמר פסוק זה למשה עדיין לא יא'א והמוציא לך מים עדיין היה מוציא כל ימי היותם במדבר: **דאפיקים יסונו**. שאני הוא שהוצאתי אהכס: אשמעינן

דאפיק משמע דכתיב^א **אל מוציאם ממצרים כי פליגי בהמוציא רבנן סברי המוציא דאפיק משמע דכתיב**^ב **המוציא לך מים מצור החלמיש**[Ⓢ] **ורבי נחמיה סבר המוציא דמפיק משמע שנאמר**^ד **המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים ורבנן ההוא הכי קאמר להו קודשא בריך הוא לישראל בד מפיקנא לכו עבידנא לכו מלתא כי היכי דידעיתו דאנא הוא דאפיקות יתכון ממצרים דכתיב**^ו **ידעתם כי אני ה'** אלהיכם **המוציא משתבחין ליה רבנן לרבי זירא** [את] **בר רב זביד אחוה דר"ש בר רב זביד דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא אמר להם לכשיבא לידכם הביאוהו לידי זמנא חדא איקלע לגביה אפיקו ליה ריפתא פתח ואמר מוציא אמר זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא בשלמא אי אמר המוציא אשמעינן**

שתימא עצה מצרך צורא מיני מזונות קלישתא מצרך שהכל ואף על פי שלרפואה נעשית

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

לח.

מסופק אם וירמשי"ש חייצין בחלה משום (ו) עושה עיסתו בלא כדי לחלקה פטורין מן החלה דלית בהו שיעורא הכא גבי וירמשי"ש נמי פעמים מחלקן שאין משימין שיעור חלה בקדרה אחת אך היה מצריך ליקח חלה בלא ברכה בשביל הספק וכל דבר שמחלמו סופגנין וסופו

עיסה חייצין בחלה וזהמוציא דקיי"ל כרבי יוחנן פרק כל שעה (פסחים לו.) דפליגי ר' יוחנן ור"ל במעשה חילפס ופליגי בצלילתו רכה דהיינו תחלתו סופגנין וסופו עיסה אם נאפה בתנור או בכירה או בחילפס בלא מים ושמן דר"ל ס"ל דלא הוה חייצ אלא כשנאפה בתנור ואהא קאי תמניתין תחלתו סופגנין וסופו עיסה דחייצ בחלה אכל בחילפס פטור ורבי יוחנן מחייצ דמעשה חילפס סופו עיסה קרינן רבי רק שלא יהיו משקין בחילפס דלכי אימא צירושלמי כל שהאור תחתיו חייצ בחלה ומצרכין עליו המוציא אכל אינלי"ש אין מצרכין עליו המוציא דלא הוי אלא גובלא בעלמא ומיורו אם קצע סעודתיה עליהו כמו צפורים מצרך המוציא וכל דבר שמחלמו סופגנין וגם סופו כגון הני סופגנין שמטגנין אותן בשמן שקורין צוני"ש (י פטורין מן החלה: **באר זוטרא** קבע סעודתיה ע"זיה. וכן ניל"ש אי קצע סעודתיה עליה מצרכין עליה המוציא וכן כוה הר"מ צפורים שקוצעין סעודתן עליהו לצרך המוציא צפת תחלה כדי לפוטמן מצרכה שהיה מסופק אי הוה קציעותיהו קציעות או לא: **האי דובשא דתמרי מברכין** ע"זיה שהב"ל. וכן משקין מכל מיני פירות צר מתירוש וי"הר כדאמרין גבי ערלה"ס[Ⓘ] ולאפוקי מה"ג שפירש דמיירי שנתן לתוכן מים: ושכר דיון אע"ג דשמא יס צהן מית צבדי אכילת פרס לא מצרכין עליו צורא מיני מזונות אלא שהכל ואפי' לרב ושמואל דאמרי כל שיש צו ממשתת המינין מצרכין עליו צורא מיני מזונות הכא לא הוי צהו ממש שעורים: (א) ואין שכר אלא טעמא בעלמא ועוד משום שיש צו עלויה אחרינא צפת ועוד בשמיה"ד אומר שהכל: **ונשויין שבוחשין**. רבי (ו) ור' יוסי פליגי גבי נותן מים לתוך המורסן[Ⓙ] ובקלישה מיירי מדקתני ונותשין ולא קתני לשון בגול והכי דייקנין הכס: **ואי ס"ד לרפואה עבדי ליה רפואה בשבת מי שרי**. דסובר דכיון (ב) דכל שעקרו לרפואה ואין רגילות לעשותו לצורך אכילה אסור בשבת וכו': **והא תנן בל האובצין וכו'**. דמשמע מדנקט כל האוכלין דאפי' (א) כל שעקרו לרפואה כיון שראוי לאכילה שפיר דמי מדנקט כל ומסיק הגמרא וצריכא דרב ושמואל דפשיטא (א) דמתניתין שריא אף על פי שעומד לרפואה אכל דרב ושמואל[Ⓚ] אשמעינן דלא נימא כיון דעקרו לרפואה לא לצריך עליה כלל קא משמע לן כיון דמתני מיניה צעי ברוכי ומכל מקום לא יצוי אלא שהכל כיון שאינו עשוי לסעוד כי אם לשמות ואם כן כל דבר שיש צו ממשתת המינין ואינו עשוי לסעוד כי אם לשמות כגון שכר וכיואל צו מצרך שהכל וכהאי גוונא פסק צה"ג והלכתא היכא דאית ליה הנאה מיניה מצרך: והלכתא

עין משפט ור מוצוה

בז א ב מיי פ"ג מהל' ברכות הלכה ט טושי"ע אר"ח סימן קסח סעיף טו:
בז ג מיי פ"ו מהל' חמץ ומהל' הל' ו טושי"ע אר"ח סי' תסא סעיף ב:
ג ד מיי פ"ח מהלכות ברכות הלכה ד סמג עשין ט טושי"ע אר"ח סי' רב סעיף ח:

גא ה ו מיי פ"ח מהל' תרומות הלכה צ:
גב ז מיי פ"ח מהל' ברכות הל' ד סמג עשין כו טושי"ע אר"ח סי' רב סעיף ז:
גג ח נמיי פ"ג שם הל' ג טושי"ע אר"ח סי' רח סעי' ו:

ט נמיי פ"כ"א מהל' שבת הל' ג טושי"ע אר"ח סי' שאת סעיף יד:
יה (מ"ה) שם הלכה כגן:
יב ד מיי פ"כ"א מהל' שבת הל' כ סמג לאון סה טושי"ע אר"ח סי' שמת סעיף ה:

ל טושי"ע אר"ח סי' רד סעיף ט:

תורה אור השלם

- לא תאכל עֲלֵיו חֻמץ וְשִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצֹּאת לֶחֶם עִנִּי בַחֲפוּזִין יָצִאתָ מִאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵמַעַן תִּזְכָּר־אֵת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: דברים טז ג
- אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַתָּה קָאֵם לוֹ: במדבר כב כב
- הַמּוֹלִיךְ בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַגּוֹרָא יָמִישׁ תֹּאכַל עֲלֵיו וְצִמְאֻן אֲשֶׁר אֵין מִים יָצִאתָ מִאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵמַעַן תִּזְכָּר־אֵת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: דברים טז ט
- וְלִקְחִיתָ אִתְּכֶם לֵל עֹלֶם וְתָיִיתָ לְכֶם לְאֵלֵיהֶם וּיְרַעְתֶּם בִּי אֵין יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהִמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם כִּסְלוֹת מִצְרַיִם: שמות ו ז

רבינו חננאל

מר זוטרא קבע סעודתיה עלויה וברין עלויה המוציא לחם מן הארץ.
לדעון שוורא נהמא אי קבע סעודתיה עליה, בתחלה מברך המוציא ולבסוף שלש ברכות, ורוצא בה ידי חובתו בפסח, מ"ט לחם עניי קרינא ביה. ואי לא קבע סעודתיה עליה, בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת עשין שלש. תמורי ועבדיהו ונותשין ר' נחמיה סנר דמפיק מוציא פרי העץ. אבל דקורטמי דפורצני דשומשי לא איפשיטא, והלך סבךר עלייהו שהכל נהיה בדברו, דתנן ועל כולם אם אמר שהכל יצא. [נשתיתא וכו', פ"י שותיתא אסורין, והוא הקלף, דעבדי במשחא ובמלחא ובקמחא או במיאן]. [נשויין שבוחשין את השתית בשבת. והוא נתינת השתית בכלי ואח"כ יתן בו חומץ ויערבנו שתי וערב בתרודו, או כיצא בו כלי והניטל בשבת, וינער אח"כ את הכלי לכלי אחר].

